

Gæs í Føroyum

Í Føroyum eru tíggju ymisk gásasløg skrásett. Skrásettu gæsna í Føroyum kunnu í eyðmerkingarhøpi flokkast í tveir høvuðsbólkar: Gráar gæs og svart/hvítar gæs. Svart/hvítu gæsna eru ofta rættiliga lættar at eyðmerkja, meðan gráu gæsna kunnu vera væl torførari, av tí at munirnir ímillum sløgini eru minni. Ein onnur avbjóðing er, at blendingar ímillum ymisk gásasløg javnan eru at síggja.

Gæs leita saman við øðrum gæs, og á vári og heysti ferðast stórir flokkar, ið telja hundrøðals fuglar, yvir oyggjunum.

Gæs skifta flogfjaðrar eina ferð um árið, eftir at bútíðin er liðug, og gerast tá fjaðursárar og megna ikki at flúgva. Tá savnast tær ofta við vøtn ella strendur, har skjótt er at flýggja út á vatnið, og soleiðis bjarga sær úr vanda. Í Føroyum kunnu t.d. stórir flokkar av grágæs síggjast á Toftavatni, tá gæsna eru fjaðursárar.

Ofta síggjast tey sjáldsamaru gásasløgini saman við øðrum gæs sum t.d. grágæs ella íslandsgæs.

Grágás *Anser anser*

Rættiliga vanligur bú- og ferðafuglur. Uml. 400 pør.

Longd: 74-84 cm. Flog: 149-168 cm. Búpláss: Eigur víða um í Evropa og Asia. Vetrarvist: Partur av evropeiska stovninum flytur suðureftir á vetri. Atburður: Heldur mest til í haga og í veltum lendi, ofta í flokkum uttanfyri bútíðina. Hon etur m.a. gras og urtir, røtur, bløð, frukt og grønmæti, umframt ymisk tarasløg. Eyðkenni: Prúð grá gás við eyðkendum appilsingulum nevi; tó væl mjáari enn heimagæs, ið ofta hava hvítar fjaðrar í búnanum. Høvðið er javnt brúnt við appilsingulum eygnaringi. Bringa og undirsíða eru ljósabrún, við dimmum álum eftir liðunum. Bakið er brúnsprøklut ovast og grátt aftast og veingirnir eru ljóst gráir við svørtum bakkanti og brúnum liti mitt á innara veingi. Minturin er hvítur, myrkt U-skap er á annars hvíta velinum og beinini eru bleikreyð. Ungfuglur er kámar enn gamal fuglur, meira sprøklutur um bakið og einslitt brúnur um búk og liðir.

Brandgás *Branta leucopsis*

Fámentur búfuglur, í hõvuðsheitum á Sandoy. Í 2020 vóru tald 102 pør á Sandoy. Harafturat fámentur ferðagestur. Myndin av útbreiðslu er tó nakað gruggut, av tí at fleiri hava brandgæs sum heimagæs. Hesir fuglar ganga stundum frítt í náttúruni.

Longd: 58-70 cm. Flog: 120-142 cm. Búpláss: Í hõvuðsheitum í Arktis, men eigur eisini í Eystrasalti og Suðurskandinavia. Vetrarvist: Vesturevropa.

Atburður: Eigur ofta í brattlendi, í Føroyum tó í haga nærhendis vatni. Ofta sæst hon á góðum bøi, har hon etur t.d. gras, fræ og mosa, og á vøtnum, har hon etur vatnplantur. Brandgæs ferðast ofta í stórum flokkum. Eyðkenni: Í stødd væl minni enn grágás. Gamal fuglur hevur svartan skalla, háls og bringu og hvítt ella ljóst gulligt enni, vanga og øs. Nevið er stutt og svart, og ein svørt rípa er ímillum nevrót og eyga. Búkur og undirsíða eru ljósagrá við dimmari rípum, veingirnir eru grá- og svartsprøklutir, og bakið er grásprøklut og svart aftast við. Drunnurin er hvítur og velið og beinini eru svørt. Ungfuglur líkist gomlum fugli, men er kámari, hevur meira brúnsprøklut bak og kámari rípur eftir liðunum.

Íslandsgás *Anser brachyrhynchus*

Rættiliga vanligur ferðafuglur.

Longd: 64-76 cm. Flog: 137-161 cm. Búpláss: Eigur úr Grønlandi til Svalbard, og er vanligur búfuglur í Íslandi. Vetrarvist: Vesturevropa. Atburður: Sæst ofta á góðum bøi, saman við øðrum gásasløgum. Hon etur grøs, røtur, bløð og mosa, og etur ber á síðsumri í Íslandi. Íslandsgæs flyta í stórum flokkum yvir oyggjunum. Er ættin til vildar í flytitíðini, kunnu fleiri túsund síggjast eftir einum degi.

Eyðkenni: Eitt sindur minni og nettari enn grágás, við styttri hálsi og rundari hœvdi. Gamal fuglur hefur myrkabrúnt hœvd og háls, og bringa og undirsíða eru ljósari brún við dimmum álum eftir liðini. Vongur og bak eru ljóst grásprøklut og flogfjaðrarnar hava breiða dimma bakrond. Velið er hvítt við dimmum U-skapi inn ímóti hvíta drunninum. Beinini eru ljósareyð og nevið er stutt og svart, men ljósareytt ímillum nevodd og nasagluggar. Ungfuglur líkist gomlum fugli, men er kámari og sprøklutari.

Ekrugás *Anser fabalis*

Longd: 69-88 cm. Flog: 140-174 cm. Búpláss: Eigur í mýrulendi í taigaini í Ruslandi og Sibiria. Vetrarvist: Evropeiski stovnurin er í vetrarvist í Mið- og Vesturevropa. Atburður: Sæst ofta saman við øðrum gásasløgum, og etur m.a. grøs, urtir og røtur.

Eyðkenni: Stór og mjá gás, á stœdd við grágás, við longum, smølum hálsi. Gamal fuglur hefur myrkabrúnt hœvd, hálsurin lýsnar niður ímóti bringuni og búkinum, og eftir liðini eru dimmar álir. Vongurinn er myrkt grábrúnur, við hvítum álum eftir innara veingi og við dimmum bakveingi. Bakið er dimt, drunnurinn hvítur og velið er myrkt við

ljósari rond. Nevið er heldur langt og smalt, og kann vera næstan einslitt reyðgult, men kann eisini hava rættliga nógv svart við nevrótina. Summir fuglar hava eina hvíta, smala rond við nevrótina. Minturin er hvítur og beinini bjart appelsingul. Ungfuglur líkist gomlum fugli, men er kámari og hevur meira einslitt brúnliga lið uttan myrkar áilir.

Frostmýrugás *Anser serrirostris*

Longd: 69-88 cm. Flog: 140-174 cm. Búpláss: Frostmýran í Norðurskandinavia og eystureftir. Vetrarvist: Evropeiski stovnurin er í vetrarvist í Vesturevropa. Atburður: Sæst ofta á góðum bøi saman við øðrum gásasløgum. Hon etur græs og urtir, fræ, grønmeti og ber í bútiðini.

Eyðkenni: Frostmýrugás líkist nógv ekrugás, men er sum heild nakað minni; ilt kann tó vera at meta um stødd, um ikki ber til at eygleiða hana saman við øðrum gásasløgum til samanberingar. Frostmýrugás og ekrugás hava verið roknaðar sum eitt slag, men eru nú skildar sundur. Frostmýrugás er sum heild lík ekrugás, men hevur styttri og førligari nev, við lutfalsliga meira av svørtum við nevrótina, og minni av gulreyðum á nevinum, sum sjáldan røkkur afturum nasagluggarnar. Hon er eisini prúðari, við styttri og tjúkkari hálsi. Ungfuglur líkist gomlum fugli, men er kámari og meira sprøklutur um bakið.

Korngás *Anser albifrons*

Longd: 64-78 cm. Flog: 130-160 cm. Búpláss: Grønlandsk korngás, *ssp. flavirostris*, eigur í Grønlandi. Eystankorngás, *ssp. albifrons*, eigur í Norðurrusslandi og eystureftir. Vetrarvist: Grønlandsk korngás er í vetrarvist í Vesturevropa. Eystankorngás er í vetrarvist í Vestur-, Mið- og Eysturevropa og longur eysturi. Atburður: Sæst ofta á góðum bøi saman við øðrum gásasløgum, og kann eisini amast uppií heimagæs. Hon etur gras og fræ, ber á sumri, og etur eisini vatnplantur.

Eyðkenni: Í stödd væl minni enn grágás. Gamal fuglur hefur myrkabrúnt hövd og háls, og lýsnar niður eftir bringuni. Um nevrótina er týðilig hvít rond, sum røkkur uppá ennið. Búkurin er brúnligur við eyðkendum svørtum flekkum. Veingirnir eru heldur einsslitt dimmbrúnir, drunnurin er myrkabrúnur við hvítari bakrond, velið er myrkabrúnt við hvítari rond og beinini eru appilsingul. Ungfuglur líkist gomlum fugli, men er kámar og hefur lítið, ella onki, hvítt við nevrótina, og onki svart á búkinum. Grønlandsk korgás hefur bleikt reyðgult nev, dimmari hövd og grovar svartar flekkur á búkinum. Viðhvørt eru flekkurnar so rúgvusmiklar, at búkurin sum heild tykist svartur. Eystankorgás hefur ljósareytt nev og bæði færri og smalri svartar flekkur eftir búkinum.

Tekstur og myndir: Silas Olofson juni 2021.